

**UCHWAŁA NR IX/78/11
RADY POWIATU ZGIERSKIEGO**

z dnia 28 kwietnia 2011 r.

w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Zgierskim na lata 2011-2015

Na podstawie art. 4 ust.1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz.558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz.1806; z 2003 r. Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 167, poz. 1759; z 2007 r. Nr 1173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 92, poz. 753, Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr106, poz. 675) art. 20 ust. 1 pkt 3 i art. 112 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706, Nr 221, poz. 1738; z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz.527, Nr 125, poz. 842) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493; z 2009 r. Nr 206, poz. 1589; z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 125, poz. 842) **Rada Powiatu Zgierskiego** uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Zgierskim na lata 2011-2015 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Zgierskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Rady Powiatu Zgierskiego.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU ZGIERSKIEGO**

Józef Dziemdziała

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
W POWIECIE ZGIERSKIM
NA LATA 2011-2015**

Spis treści:

Wstęp	str. 3
Rozdział I - Prawo a przemoc	str.4
1.1. Prawa człowieka w dokumentach międzynarodowych	str. 4
1.2. Przemoc w świetle rozwiązań prawa polskiego	str. 5
1.3. Katalog czynów zabronionych kwalifikowanych jako przemoc w rodzinie a KK	str.6
Rozdział II – Przemoc w Rodzinie jako zjawisko interdyscyplinarne	str. 7
2.1. Ujęcie teoretyczne przemocy domowej	str. 7
2.2. Cykle i rodzaje przemocy domowej	str. 8
2.3. Rola stereotypów i przekonań	str. 9
2.4. Minimalizacja przemocy	str. 10
Rozdział III – Przemoc w liczbach – diagnoza skali zjawiska przemocy domowej	str.13
3.1. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim na podstawie badań opinii publicznej	str. 13
3.2. Diagnoza przemocy domowej w oparciu o dane policyjne	str. 15
3.3. Zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie powiatu zgierskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	str.17
Rozdział IV – Cele programu	str. 20
Priorytety	str. 20
Harmonogram realizacji	str. 24
Rozdział V – Podsumowanie	str. 26

WSTĘP

Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842) w art. 1 pkt.3 ust.2. zobowiązała powiat m.in. do opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2011-2015 jest także realizacją art. 19 pkt. 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, stanowiącego, że do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja programów pomocy, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Ramowe kierunki działań na lata 2010 – 2015 w rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie określa Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęty Uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 roku.

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz minimalizacji jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym w wieloletniej perspektywie tworzy się **Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Zgierskim na lata 2011 – 2015** wpisujący się w realizację Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zgierskiego na lata 2009-2013.

Program uwzględnia charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie, dostępne dane statystyczne obrazujące skalę występowania problemu na przestrzeni lat 2008 -2010 na terenie powiatu także w korelacji z dostępnymi danymi krajowymi oraz istniejące regulacje prawne. Istotną częścią Programu jest szczegółowy harmonogram działań, a także wskaźniki osiągnięcia celów. Zakłada podejmowanie kompleksowych działań skierowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy jak i edukowanie sprawców stosujących przemoc oraz korygowanie agresywnych postaw i zachowań. Działania będą mieć charakter długofalowy a właściwa ich realizacja uzależniona będzie od zaangażowania wszystkich podmiotów realizujących proces wsparcia. Cele, działania i zadania podlegać będą ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zakładając, że niniejszy Program stanowić będzie wspólny strategiczny plan działań realizowany wielopłaszczyznowo, oczekuje się że przyczyni się do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy w powiecie zgierskim i ograniczy jego skutki.

I. PRAWO A PRZEMOC

1.1. Prawa człowieka w dokumentach międzynarodowych

Prawa człowieka, jako jedna z najważniejszych idei we współczesnych stosunkach międzynarodowych, znajdują szczególne miejsce w systemie prawnym. Wielostronna umowa międzynarodowa powołująca i określająca ustrój Organizacji Narodów Zjednoczonych - Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r. siedmiokrotnie podnosi kwestie związane z prawami człowieka (art. 1, 13, 55, 56, 62, 68, 76) - postuluje o poszanowanie i zachowanie praw człowieka oraz jego podstawowych wolności bez względu na rasę, płeć, język. Zbieżne postulaty dotyczące praw i wolności człowieka określa Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. Zawiera wskazania o uszanowanie prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa. Podkreśla fakt, iż nie wolno nikogo traktować w sposób okrutny, nieludzki i poniżający. Kwestie związane z przemocą w rodzinie, w szczególności wobec kobiet, znalazły odzwierciedlenie w działaniach Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz Unii Europejskiej, które uznały przemoc w swoich dokumentach i rekomendacjach jako naruszenie praw człowieka. Deklaracja Wiedeńska podjęta przez ONZ na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu w 1993 roku będąca zbiorem zaleceń wobec ratyfikujących ją rządów mówi m.in. o tym, że prawa człowieka są uniwersalne, niepodzielne, wzajemnie zależne i powiązane ze sobą. Podkreśla że przemoc wobec kobiet stanowi naruszenie praw człowieka, nawet gdy dochodzi do niej w tak zwanej sferze prywatnej. IV Światowa Konferencja w Sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku wypracowała Platformę Działania, dokument szczegółowo określający powinności państw członkowskich wobec kobiet – ofiar przemocy. Zagadnienie związane ze zwalczaniem strukturalnej i prywatnej przemocy wobec kobiet znalazło zapis w Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet podjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 18 grudnia 1979 roku.

Istotną inicjatywą na rzecz przeciwdziałania przemocy jest Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 roku gwarantująca każdemu człowiekowi prawo do życia, zdrowia i wolności oraz zakazująca stosowania wobec człowieka tortur i innych form nieludzkiego i poniżającego godność drugiej osoby zachowania. Dokument ten zobowiązuje jego sygnatariuszy do inicjowania działań na rzecz likwidacji przemocy i ochrony kobiet przed wszelkimi rodzajami przemocy.

Na przestrzeni ostatnich lat Rada Europy wielokrotnie podejmowała kwestię minimalizacji skali przemocy w rodzinie, w szczególności zajmując się przemocą wobec kobiet m.in. wydając znaczną liczbę zaleceń dotyczących podnoszonego problemu. Wsparcie projektów na rzecz likwidacji przemocy wobec kobiet i dzieci zakłada realizowany przez Unię Europejską od 1997 roku Program Daphne, Daphne II, a obecnie Daphne III. W latach 1999 – 2000 z inicjatywy Komitetu ds. Praw Kobiet działającego w Parlamencie Europejskim przeprowadzono w państwach UE kampanię społeczną przeciwko przemocy wobec kobiet, której kulminacją była konferencja w Portugalii w 2000 roku.

Niezwykle istotne miejsce w dokumentach międzynarodowych zajmują prawa dziecka. Ochronę dzieci przed różnymi formami przemocy gwarantuje Konwencja o prawach dziecka podjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 roku. Zawiera katalog praw i wolności, w skład którego wchodzi m.in. prawa i wolności osobiste (prawo do życia i rozwoju, prawo do tożsamości, do swobody myśli, sumienia i wyznania, do wyrażania własnych poglądów i występowania w sprawach dotyczących dziecka w postępowaniu administracyjnym i sądowym, prawo do wychowania w rodzinie i kontaktów z rodzicami w przypadku rozłączenia z nimi, prawo do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wyzysku, nadużyć seksualnych i wszelkiego okrucieństwa); prawa socjalne (prawo do odpowiedniego standardu życia, do ochrony zdrowia, do zabezpieczenia socjalnego, wypoczynku i czasu wolnego. Artykuł 19 Konwencji o prawach dziecka nakłada na państwa zobowiązanie do podejmowania działań zmierzających do ochrony dziecka pozostającego pod opieką rodziców i opiekunów przez wszelkimi formami przemocy fizycznej i psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania.

1.2.Przemoc w świetle rozwiązań prawa polskiego

Dokumentem ustawodawstwa polskiego określającym podstawowe prawa człowieka jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) Rozdział drugi – Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela – wprowadza gwarancje zapewnienia każdemu człowiekowi nietykalności osobistej i cielesnej oraz stawia na ich straży władze publiczne. Uznaje prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą i okrucieństwem. Definicja pojęcia przemocy w rodzinie ujęta jest w kolejnym dokumencie prawa polskiego a mianowicie w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493) oraz w Ustawie z 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842). Ustawy powyższe określają zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej a także zasady postępowania wobec ofiar przemocy i ich sprawców.

Temat przemocy znalazł się również w zapisach Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.), gdzie nałożono na samorząd gminy obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe – pomocy psychologicznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie.

Wsparcie rodziny dotkniętej problemem przemocy w rodzinie zakłada także Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz.U. Z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) Realizacja działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wiąże się także z następującymi aktami prawnymi prawa polskiego :

- Ustawą z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 ze zm.),

- Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. Z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.)
- Ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.),
- Ustawą z dnia 30 sierpnia 1991 o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 ze zm.)
- Ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. Z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.)
- Ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535 ze zm.)
- Ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks Karny (Dz.U. Nr 88, poz.553 ze zm.),
- Ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
- Ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (D.U. Z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zm.),
- Ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. Z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.),
- Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873 ze zm.).

1.3 Katalog czynów zabronionych kwalifikowanych jako przemoc w rodzinie a Kodeks Karny

Kodeks karny do czynów popełnianych w rodzinie, które podlegają ustawowo karze zalicza:

- pozostawianie osoby, względem której jest obowiązany do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełniania przestępstwa na szkodę najbliższych,
- zmuszanie do kreślonych zachowań,
- gwałt, nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności,
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat,
- znęcanie się psychiczne lub fizyczny,
- rozpijanie małoletniego,
- uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego,
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej,

- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki,
- naruszenie nietykalności cielesnej,
- niszczenie mienia.

II Przemoc w rodzinie jako zjawisko interdyscyplinarne

2.1. Ujęcie teoretyczne przemocy domowej

Przemoc niewątpliwie zaliczyć można do zagadnień interdyscyplinarnych. Problematyką tą zajmują się różne dziedziny nauki, w sposób szczególny nauki społeczne. Literatura fachowa, biorąc pod uwagę różne punkty odniesienia, definiuje przemoc w rodzinie z perspektywy :

- prawnej, w której przemoc jest zabroniona, a kodeks karny wyróżnia czyny z użyciem przemocy jako przestępstwo i wyznacza kary za ich popełnienie,
- psychologicznej, pozwalającej podjąć próbę zrozumienia pozornie irracjonalnych zachowań pokrzywdzonych, wewnętrzne i społeczne mechanizmy zniewalające, manipulujące sprawców, a także złożone procesy interakcji pomiędzy sprawcą przemocy a jego ofiarą,
- moralnej, w której dokonujemy oceny przemocy odwołując się do wyższych wartości,
- społecznej, odnosząc przemoc do istniejących norm, obyczajów i postaw rozpowszechnionych w społeczeństwie,

W literaturze specjalistycznej przemoc definiowana jest jako zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań obejmujących przemoc fizyczną, seksualną i emocjonalną. Jest to ciąg zachowań o charakterze zamierzonym i instrumentalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerennych myśli i działań, podporządkowanie jej żądaniami i potrzebom sprawcy /A. Lipowska-Teutsch: *Wychowanie, wyleczyć, wyzwolić. W-wa 1998, s. 12/*.

Irena Pospiszyl zaproponowała określenie przemocy w następujący sposób: przemoc to wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji /I. Pospiszyl: *Przemoc w rodzinie. W-wa 1994/*.

Browne i Howlles rozróżniają trzy terminy na określenie aktów przemocy. Są to: „agresja”, „przemoc” oraz „przemoc o charakterze przestępczym” /K. Browne, M. Herbert: *Zapobieganie przemocy w rodzinie. W-wa 1999/*.

Rada Europy w 1986 roku zdefiniowała zjawisko przemocy określając terminem „przemoc

domowa” (...)każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie – zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie:

- jest zjawiskiem wynikającym z działań człowieka - działanie lub zaniechanie działań ma na celu całkowitą kontrolę nad ofiarami,
- jest intencjonalna,
- wykorzystuje wyraźną asymetrię sił, uniemożliwiając samoobronę i opiera się na władzy i kontroli,
- narusza prawa i dobra osobiste krzywdzonego członka rodziny,
- powoduje szkody i cierpienie ofiar przemocy.

2.2 Cykle i rodzaje przemocy domowej

Przemoc domowa niezwykle rzadko jest zjawiskiem jednorazowym, znacznie częściej ma długą, nawet wieloletnią historię. Zauważalna jest powtarzająca się prawidłowość, następowanie po sobie faz:

- narastającego napięcia – faza, w której dochodzi do zauważalnego potęgowania napięcia i frustracji,
- ostrej przemocy – etap erupcji emocji i wyładowania agresji, sprawca przemienia się w kata. W fazie tej ofiara gotowa jest wezwać pomoc czy złożyć skargę.
- miodowego miesiąca – sprawca wyraża skruchę, żal, okazuje miłość, etap sielankowy dla związku. Ofiara ułagodzona spokojem i ciepłem sprawcy, wbrew rozsądkowi wierzy, że teraz będzie inaczej, tymczasem sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli – cykl zmierza do fazy narastającego napięcia.

Działania sprawcy w czasie cyklu przemocy domowej przybierają różne formy i dokonują się przy pomocy instrumentów, stąd wyodrębniamy:

- przemoc fizyczną – integralną ich częścią jest użycie siły prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej,
- przemoc psychiczna – wykorzystuje mechanizmy psychologiczne dla upokorzenia, poniżenia, obniżenia poczucia własnej wartości u ofiary,
- przemoc seksualna – sprawca zaspakaja potrzeby seksualne wymuszając na swej ofierze uległość seksualną, świadomie czyniąc jej krzywdę. Ofiara boi się sprawcy, on jest dla niej prześladowcą,
- przemoc ekonomiczna - uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy,
- przemoc polegająca na osaczeniu – zazwyczaj przyjmuje formę nękania i zastraszania telefonicznego, śledzenia w celu wyrządzenia krzywdy,
- przemoc w wymiarze społecznym – sprawca systematycznie odseparowuje ofiarę od grona przyjaciół i rodziny.

2.3. Rola stereotypów i przekonań

Głęboko zakorzenione w społecznej świadomości stereotypy niejednokrotnie sprzyjają przyzwoleniu na zachowania naruszające prawa drugiej osoby a także na przekładają się na brak prawidłowej reakcji na akty brutalności czy okrucieństwa ze strony bliskich. Mity przekonują o słuszności braku reakcji ze strony świadków przemocy, ofiary zmuszają do milczenia, a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów. Szczególnie rozpoznawalne są następujące stwierdzenia:

- *Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać*, tymczasem przemoc, wykorzystanie, krzywdzenie bliskich jest przestępstwem, podlegającym karze tak samo jak ta stosowana wobec obcych. Fakt koligacji rodzinnej czy wspólnego zamieszkiwania nie stanowi okoliczności zezwalającej na przemoc!
- *Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego*, nic równie mylnego – przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.
- *Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar – nieprawda* - przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.
- *Jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył* – nie można się z tym zgodzić, gdyż nikt nie zasługuje

na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to co zrobił czy powiedział.

- *Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc* – błędna interpretacja wizerunku ofiary, która podejmuje stosunkowo często mało udolne próby obrony przed sprawcą ale niekoniecznie próbuje czyny sprawcy.
- *To był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy* – nieprawda – jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze czynności wobec sprawcy historia, jak podają statystyki, niejednokrotnie się powtórzy.
- *Gdyby naprawdę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy* - to, że ofiary nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, z przekonań odnośnie małżeństwa, czy z nacisków jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy.
- *Gwałt w małżeństwie nie istnieje* – gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub postępek i nie jest prawdą, że nie dotyczy to osób bliskich napastnika. Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

Mity obowiązujące w społeczeństwie często uniemożliwiają szybką i skuteczną pomoc ofiarom, stąd też tak niezwykle istotna jest praca na rzecz podniesienia wiedzy oraz uwrażliwienia ludzi na problem przemocy.

2.4. Minimalizacja przemocy

Pomoc ofiarom przemocy obejmuje bardzo szeroki i różnorodny obszar oddziaływań. Strategicznym celem pomagania jest działanie zmierzające do odbudowy „konstruktywnej mocy” drugiego człowieka, poprzez nie tylko dostarczenie wiedzy na temat przemocy, lecz przekonanie osoby o własnej kompetencji i prawie do godności. Odpowiedzialne za pojawienie się przemocy są różne czynniki. Stąd podejmowane działania służące przeciwdziałaniu temu zjawisku też powinny mieć zróżnicowany charakter i obejmować swym zasięgiem zarówno ofiary, świadków jak i sprawców przemocy.

Nie istnieje jedna spójna koncepcja wyjaśniająca zjawisko przemocy. Poszczególne teorie koncentrują się wokół różnych czynników ryzyka, które mogą zwiększyć lub zmniejszyć występowanie przemocy. Osoby pomagające ofiarom i sprawcom powinny dysponować najnowszą wiedzą, w tym także praktyczną, a podejmowane przez nie działania muszą mieć charakter komplementarny. Do przemocy domowej może dojść w każdej rodzinie, występuje ona we wszystkich grupach społecznych, bardzo rzadko jest to jednorazowy incydent. Często jest początkiem całego ciągu aktów przemocy. Dodatkowo funkcjonujące w społeczeństwie mity i stereotypy na temat małżeństwa, roli żony oraz dzieci utrudniają niesienie pomocy tak ofierze, jak i sprawcy.

Z badań L. Walker dotyczących problemu przemocy w rodzinie wynika, że możliwe jest

wskazanie najczęściej pojawiających się cech charakteryzujących ofiary i sprawców przemocy
/Kubacka- Jasiecka, Lipowska- Teutsch: Wobec przemocy, Kraków 1997/ .

Bite osoby (głównie kobiety) charakteryzuje:

- niska samoocena,
- wiara we wszystkie mity dotyczące związków przepełnionych przemocą,
- tradycyjne poglądy na rodzinę i dom jako najważniejsze wartości,
- przekonanie o własnej odpowiedzialności za sytuację przemocy,
- silne poczucie winy i wynikające stąd cierpienie,
- doświadczanie licznych przejawów reakcji stresowej z dolegliwościami psychosomatycznymi włącznie,
- używanie seksu dla stworzenia klimatu intymności,
- przekonanie, że nikt oprócz nich samych, nie jest w stanie pomóc im w rozwiązywaniu problemów domowych.

Dzieci (ofiary/świadków przemocy domowej) charakteryzuje:

- zablokowanie rozwoju właściwych dla wieku zdolności i umiejętności,
- trudności z opanowaniem podstawowej wiedzy w szkole,
- wypaczony wzorzec ról społecznych i rodzinnych,
- trudności w nawiązywaniu relacji i związków,
- objawy psychiczne i fizyczne (lęk, zaburzenia łaknienia i snu, depresja, nadmierna potrzeba uczuć, zamknięcie się w sobie, skargi somatyczne, obgryzanie paznokci, jękanie, myśli samobójcze),
- używanie zachowań pasywnych albo agresywnych,
- przenoszenie w dorosłość ubytków zaburzeń rozwojowych,
- powielanie wzorców wyniesionych z domu (mężczyźni stają się sprawcami, a kobiety wiążą się z partnerami, którzy je maltretują).

Sprawców przemocy (głównie mężczyzn) charakteryzuje:

- niska samoocena,
- wiara we wszystkie mity dotyczące przemocy,

- tradycyjne poglądy na temat rodziny, tj. dominującej roli mężczyzny i stereotypowej, skoncentrowanej na domu, roli kobiety,
- obwinianie innych za swoje zachowania,
- patologiczna zazdrość,
- prezentacja cech „podwójnej osobowości”, co oznacza, że poza sytuacjami przemocowymi okazują wiele czułości, troski i dbania o swoje żony (zachowania te są eskalowane poczuciem winy i próbą rekompensaty wobec partnerki),
- odczuwanie wielu nasilonych objawów stresowych,
- częste używanie seksu jako formy agresji i sposobu na podniesienie własnej samooceny, - niedowierzanie w negatywne konsekwencje własnej przemocy.

Zapobieganie przemocy, jak już wielokrotnie podkreślano, wymaga wieloaspektowych oddziaływań. Karanie sprawcy bez skorelowania z innymi działaniami niewiele zmienia, gdyż jego sposobu myślenia i działania pozostaje niewzruszony. Po odbyciu kary sprawca wraca do domu i najczęściej podejmuje stary sposób zachowania wiążący się ze stosowaniem przemocy.

W codziennej praktyce pracy z ofiarami i sprawcami przemocy istotne jest wpajanie podstawowych wartości i zasad życia społecznego, w czym pomocna może być Polska Deklaracja w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (uchwalona w 1995 r.) . W myśl tej deklaracji:

- Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych.
- Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany.
- Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.
- Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszania jego godności.
- Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą w rodzinie.
- Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

III Przemoc w liczbach – diagnoza skali zjawiska przemocy domowej

3.1. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim na podstawie badań opinii publicznej

Ustalenie skali naruszania praw wobec członka rodziny przez osobę jej najbliższą jest niezwykle trudne. Istniejące psychologiczne mechanizmy sprawiają, iż ofiary niejednokrotnie racjonalizują swoje przeżycia, usprawiedliwiając sprawców jednocześnie obwiniają siebie. Często presja społeczna powoduje zatrzymanie dla siebie i nieujawnianie przez pokrzywdzonego osobom obcym informacji o sytuacjach używania wobec niej przemocy fizycznej czy psychicznej. Należy przyjąć, iż źródła statystyczne nie oddają faktycznych rozmiarów występowania problemu. Pytania zadawane o występowanie zjawiska w otoczeniu pozwalają oszacować skalę zjawiska, nie zmuszając respondenta do przyznania, iż miał do czynienia z przemocą. Nie mniej jednak i ten sposób nie daje pełnego rozeznania, gdyż są pewne grupy osób które przemilczą i te kwestie. Trzeba więc uznać, że rzeczywista skala przemocy jest większa, niż ta deklarowana czy rejestrowana.

Na potrzeby niniejszego Programu przedstawione zostały dane w oparciu o:

- komunikat z badań Centrum Badania Opinii Społecznej z marca 2009 roku pt. Przemoc i konflikty w domu,
- komunikat z badań CBOS z lipca 2008 roku pt. Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci,
- wyniki z badań TNS OBOP z 2007 roku pt. Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków zjawiska przemocy w rodzinie.

Na podstawie badania CBOS z 2009 roku stwierdzono, iż:

- 23% dorosłych deklaruje, że padło ofiarą przemocy, przy czym z aktami przemocy w domu spotkało się 6% dorosłych,
- kobiety trzykrotnie częściej były ofiarami przemocy w domu (3% mężczyzn, 9% kobiet),
- z aktami agresji częściej zetknęły się osoby mieszkające w większych miastach,
- jedna czwarta dorosłych Polaków (26%) zna przynajmniej jedną kobietę, która padła ofiarą przemocy ze strony partnera, przy czym na przestrzeni czterech lat o 11 punktów procentowych zmalała grupa osób znających bite kobiety,
- jedna trzecia kobiet (33%) deklaruje, że zna w swoim środowisku co najmniej jedną kobietę bitą przez męża, w tym 17% - przynajmniej kilka takich kobiet.
- dwie piąte kobiet żyjących w złych warunkach materialnych zna przynajmniej jedną kobietę bitą

przez męża,

- co jedenasty dorosły (9%) twierdzi, że przynajmniej raz został uderzony przez współmałżonka / partnera podczas kłótni, połowa z nich przynajmniej kilkakrotnie,
- dwie trzecie spośród tych, którym zdarzyło się być ofiarą, przyznaje się do aktów agresji,
- przemoc ze strony dorastających dzieci ujawniają nieliczni (2%) – niski wskaźnik może wynikać z konieczności przyznania się do porażki wychowawczej,
- jedna dziesiąta dorosłych będących w stałym związku (10%) doświadcza wyzwisk, agresji słownej ze strony partnera, 7% mają ograniczane kontakty z rodziną i przyjaciółmi, 6% jest poniżanych i wyśmiewanych,
- 68% dorosłych przyznaje, że w ich domach zdarzają się konflikty, sprzeczki, awantury,
- niemal jedna piąta rodziców (19%) przyznaje, że czasem bije lub biła dziecko.

Dokonując porównania wyników z lat poprzednich komunikat wysnuwa przypuszczenie o zmniejszeniu się skali przemocy w rodzinie. Taki stan rzeczy, zdaniem CBOS-u, może wynikać z czynnika ekonomicznego – wzrost satysfakcji z własnych warunków materialnych mógł obniżyć poziom złych emocji, nadto czynnika społecznego – wzrost świadomości zjawiska uzewnętrzniający się trudnością w akceptacji agresji jako normalnego przejawu stosunków międzyludzkich.

Ten sam instytut badawczy w diagnozie pt. Społeczne przyzwolenie na bicie dzieci podaje:

- stosowanie kar fizycznych wobec dzieci ma w Polsce wielu zwolenników. W ciągu ostatnich czternastu lat zwiększył się odsetek osób dopuszczających fizyczne karcenie dzieci (o 8 punktów, do 49%),
- ponad trzy czwarte badanych (78%) zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, kiedy dziecku trzeba dać klapsa,
- 41% badanych zgadza się z opinią, że „lanie jeszcze nikomu nie zaszkodziło”,
- spadła w porównaniu z rokiem 2001 o 13% do 49% ilość osób wyrażających przekonanie, iż postronne osoby będące świadkami złego traktowania dzieci przez rodziców powinny podjąć interwencję,
- uzyskano porównywalny wynik co do powinności reagowania na bicie dziecka przez domownika poprzez zgłaszanie sprawę na policję jak i załatwiania takich spraw tylko w rodzinie – 44% i 43%,
- 41% badanych uważa, iż policja na ogół reaguje na informację o krzywdzeniu dziecka, 33% sądzi, że na ogół lekceważy doniesienia.

We wrześniu 2007 roku TNS OBOP przeprowadził na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej badanie, którego celem było poznanie postaw Polaków wobec problemu przemocy

w rodzinie, bezpośrednich i pośrednich kontaktów z sytuacjami przemocy w rodzinie, okoliczności temu towarzyszących oraz identyfikacja ofiar i sprawców. W myśl komunikatu:

- wciąż pokutuje w społeczeństwie przekonanie, iż ofiary przemocy akceptują swoją sytuację (49%),
- co czwarty respondent sądzi, że sprawca zaprzestanie przemocy gdy nie będzie prowokowany (24%),
- 24% uznaje za normalne podczas kłótni w rodzinie obrażanie i wyzwiska, 18 % szarpanie i popychanie,
- co trzeci Polak (34%) wydzielanie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważa za przejaw gospodarności,
- więcej niż co trzeci Polak (36%) doświadczył od członka rodziny jakiejś formy przemocy. Większość z tych osób była ofiarami przemocy co najmniej kilkakrotnie i wcześniej niż przed 12 miesiącami,
- osób wielokrotnie krzywdzonych przez członka rodziny jest 11%,
- najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy jest psychiczna (31%), fizyczna (17%), ekonomiczna (8%), seksualna (3%),
- co piąty Polak (20%) był sprawcą przemocy wobec członków swojego gospodarstwa domowego,
- do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznają się kobiety (39%), mieszkańcy miast powyżej 500 tyś. Osób (42%),
- 14 % respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko,
- dzieci najczęściej padały ofiarą przemocy psychicznej i fizycznej (7%).

3.2. Diagnoza przemocy domowej w oparciu o dane policyjne

Statystyki policyjne wskazują, iż:

- na przestrzeni lat 2005 – 2010 spadła w Polsce liczba ofiar przemocy domowej ogółem, przy czym odnotowano wzrost pomiędzy rokiem 2009 a 2010 z 132.796 ofiar do 134.866. Inaczej sytuacja przedstawia się na terenie powiatu zgierskiego, gdzie statystyki policyjne odnotowały wzrost liczby ofiar przemocy z 239 w roku 2008 do 297 w roku 2010.
- z danych ogólnopolskich wynika, iż przemocy domowej, wg procedury „Niebieskiej Karty”, najczęściej doświadczają kobiety - w 2010 roku kobiety stanowiły 60,88% ogółu ofiar, w 2009 roku 60,10%, w 2008 58,67%, następnie dzieci do lat 13 (2010 r. – 19,87%, 2009 r. – 20,71%, 2008 r. – 22,68%), nieletni od 13 do 18 lat (2010 r. – 9,87%, 2009 r. – 10,36%, 2008 – 11,02%), najrzadziej mężczyźni. Komunikat Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi wskazuje, iż w roku 2009 kobiety

stanowiły nieco ponad 70% pokrzywdzonych w wyniku przemocy, małoletni do ukończenia 13 lat przeszło 14%, małoletni od 13 roku życia do 18 oraz mężczyźni na poziomie 8% każda z grup. Odsetek kobiet – ofiar przemocy na obszarze powiatu zgierskiego przewyższa wskaźnik zarówno ogólnopolski jak i wojewódzki, gdyż dane za 2010 rok podają 75,42%. Indeksy uzyskane za lata 2008 i 2009 potwierdzają zjawisko feminizacji pokrzywdzonych w wyniku rodzinnych niesnasek (2009 r.- 74,77%, 2008 – 77,41%). Co ósma ofiara przemocy w powiecie zgierskim w 2010 roku to mężczyzna (12%). Zbliżony wynik dotyczy roku 2009. Dzieci i młodzież do 18 roku życia to 12,46% ogółu ofiar przemocy w roku ubiegłym. Na przestrzeni lat 2008 -2010 zauważa się nieznaczny spadek procentu niepełnoletnich ofiar przemocy do ogółu ofiar (w 2008 r. – 13,81%).

- sprawców przemocy jest zdecydowanie mniej niż osób doświadczających przemocy – na jednego sprawcę w roku 2010 przypadało w Polsce 1,62 ofiary, podobne wyniki charakteryzują lata 2008 i 2009, w województwie łódzkim wskaźnik ten wynosił około 1,4% w przypadku powiatu zgierskiego 1,3% i odnotowany był na zbliżonym poziomie także w latach 2008 i 2009.

- ogólnopolskie statystyki podają, iż jako sprawcy dominują mężczyźni (na przestrzeni lat 2008-2010 wskaźnik oscyluje na poziomie 95%), kobiety występują w tej roli znacznie rzadziej, stanowią niespełna 5% ogółu, nieletni to tylko 0,25 %. Podobna proporcja dotyczy województwa łódzkiego, gdzie informacja w 2009 roku wskazywała na 95,72% udział mężczyzn w stosunku do ogółu sprawców, odsetek kobiet – sprawców przemocy kształtował się w wysokości 4,15%, znikomy nieletnich. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu zgierskiego w zakresie płci sprawcy przemocy na przestrzeni lat 2008-2010 wykazuje nieznaczny, bo o 1,23% spadek procentowy udziału mężczyzn (w 2008 stanowili 96,92%, w roku 2009 nastąpiło zmniejszenie do poziomu 95,60%, w 2010 roku 95,69%). Kobiety – sprawcy przemocy to na terenie powiatu zgierskiego zjawisko ledwie zauważalne – niespełna 4%.

- porównanie roku 2010 do 2009 wskazuje na zbliżony poziom tj. około 14% kształtowania się udziału interwencji związanych z przemocą domową na obszarze Polski do interwencji domowej ogółem, przy czym na przestrzeni wspomnianych lat wzrosła o 2.073 liczba odnotowanych interwencji dotyczących przemocy rodzinnej, która w 2010 wynosiła 83.488.

- na przestrzeni ostatnich trzech lat zaznacza się spadek liczby sprawców przemocy będących pod wpływem alkoholu w zestawieniu do ogółu sprawców przemocy domowej: w roku 2010 niemalże 65% sprawców przemocy to osoby będące pod wpływem alkoholu (dane dla Polski), większy udział sprawców pod wpływem alkoholu odnotowano w roku 2009 – 66,50% oraz w roku 2008 – 71,61%.

- na terenie Polski, tak jak i w ogólnej liczbie sprawców przemocy tak i w przypadku sprawców pod wpływem alkoholu w roku 2010 przeważają mężczyźni (96,79%), jest to zjawisko zauważalne także w latach poprzednich. Mężczyźni – agresorzy przemocy domowej będący pod wpływem alkoholu to aż 97% ogółu pijanych sprawców przemocy w rodzinie w powiecie zgierskim w 2010 roku.

- niemalże połowę sprawców w stanie upojenia alkoholowego zatrzymano do wytrzeźwienia (ponad 44%), a 23,67% przewieziono do Izb Wytrzeźwień (wg statystyk za rok 2010 dla Polski). Informacja Komendy Powiatowej Policji w Zgierzu wskazuje, iż na terenie powiatu wskaźnik zatrzymanych do

wytrzeźwienia kształtuje się na poziomie ponad 85%.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Zgierskim w latach 2008-2010 na podstawie źródeł Komendy Powiatowej Policji w Zgierzu			
	2008	2009	2010
Ofiary przemocy w rodzinie ogółem	239	214	297
w tym po raz kolejny	brak danych	brak danych	brak danych
w tym kobiet	185	160	224
w tym dzieci do 13 r.ż.	19	24	22
w tym dzieci 13-18 r. ż	14	5	15
w tym mężczyźni	21	25	36
Sprawcy przemocy ogółem	195	159	232
w tym kobiet	6	7	9
w tym mężczyźni	189	152	222
Założono Niebieskich Kart	195	158	229
Liczba interwencji domowej	5731	6200	5882

3.3. Zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie powiatu zgierskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Do szerokiego spektrum realizatorów zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej należą:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej – udzielające wsparcia ofiarom jak i sprawcą przemocy w najbliższym środowisku lokalnym. Służą doraźną lub specjalistyczną pomocą w zakresie problemów dotyczących przemocy:
- powiatowe centrum pomocy rodzinie,
- ośrodki pomocy społecznej,
- placówki specjalistycznego poradnictwa,

-placówki opiekuńczo-wychowawczy wsparcia dziennego oraz całodobowe realizujące programy opiekuńcze i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży.

- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych – głównym zadaniem realizowanym przez komisję jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, m.in. poprzez: zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

- placówki służby zdrowia – w szczególności pierwszego kontaktu, które w razie stwierdzenia symptomów mogących świadczyć o stosowaniu przemocy winne zgłosić organowi ścigania powyższy fakt, ofiary powiadomić o możliwościach uzyskania pomocy.

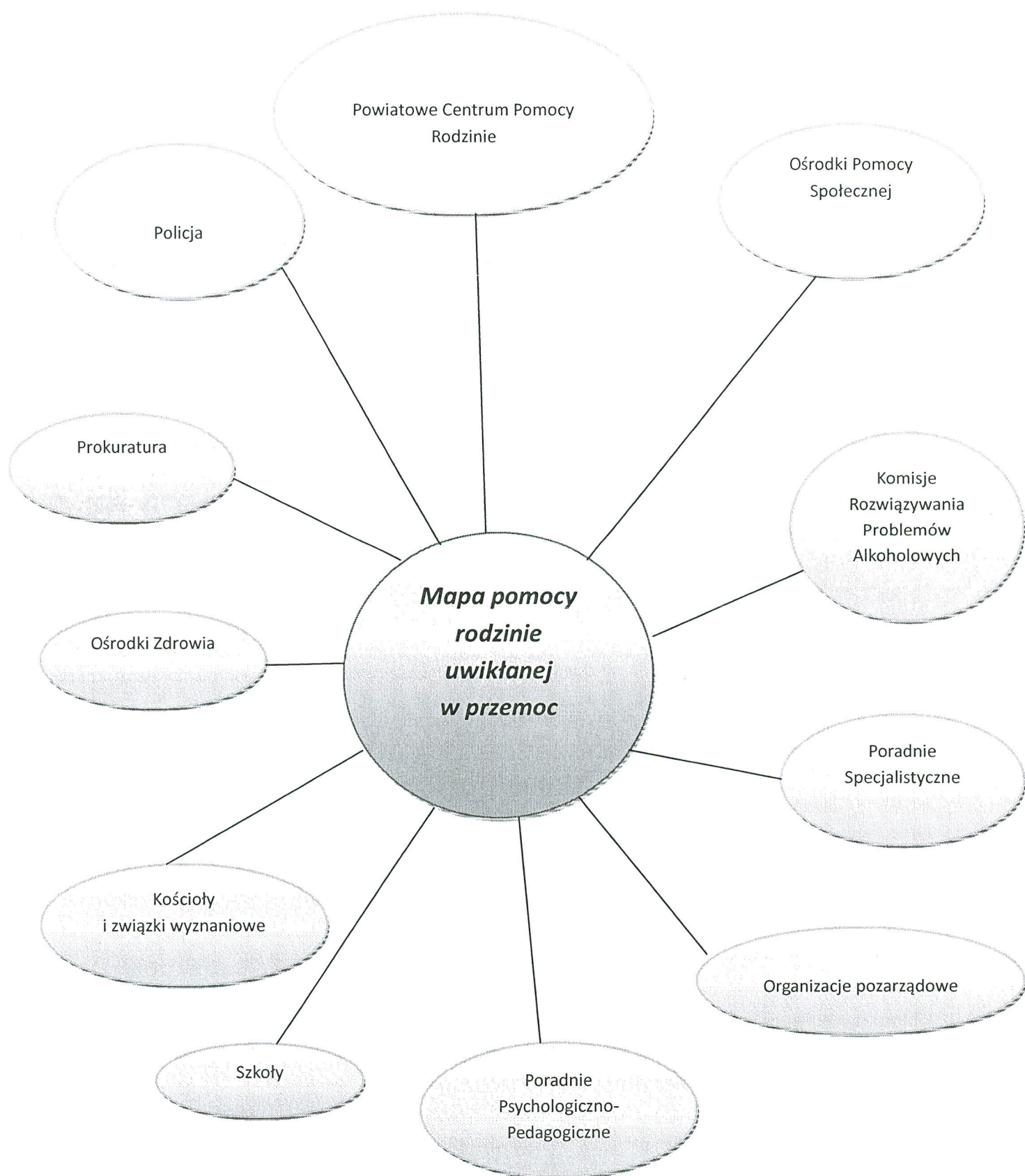
- placówki oświatowe – pracownicy szkół i poradni psychologiczno – pedagogicznych pracując z młodzieżą są niezwykle ważnym ogniwem, który jako pierwszy może zdiagnozować występowanie przemocy w rodzinie i udzielić wstępnego wsparcia w sytuacji kryzysu.

- policja –przyjmuje zgłoszenia o stosowaniu przemocy w rodzinie od pokrzywdzonych i świadków, podejmuje interwencję, realizuje procedury „Niebieskiej Karty”.

- sąd – sąd rodzinny i opiekuńczy zobowiązany jest do reagowania na każde zgłoszenie o nieprawidłowej opiece nad dzieckiem, w tym naruszenie ich dóbr. Prowadzi postępowanie opiekuńcze mające na celu zabezpieczenie dzieci i resocjalizację rodziny.

- organizacje pozarządowe i inne podmioty – prowadzące działania na rzecz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W ramach swojej działalności oferują m.in.: pomoc psychologiczną, w grupie i w kontakcie indywidualnym, prawną, pomoc socjalną, wsparcie w grupach samopomocowych.

Wykaz instytucji i organizacji działających na rzecz ofiar przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Zgierskiego zamieszczono w załączniku do niniejszego programu.

Opracowanie diagnozy społecznej jest niezbędnym elementem zaplanowanego procesu wprowadzania zmian, w tym działań ekspertów. Przeprowadzona diagnoza odpowiedziała na pytanie „jak jest” i miała cel praktyczny: zastosowanie wiedzy dla skutecznego przekształcenia rzeczywistości. W oparciu o uzyskaną informację o zjawisku przemocy domowej z perspektywy ogólnopolskiej, wojewódzkiej i powiatowej sformułowano cel programu, priorytety i zadania.

Cel strategiczny - Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie zgierskim

Priorytet 1.	Rozszerzenie oferty form pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		
Opis i uzasadnienie priorytetu	Przeciwdziałanie narastaniu i pogłębianiu się sytuacji kryzysowej w rodzinie wymaga sprawnie funkcjonującego systemu, który kompleksowo reguluje stosowanie procedur i zakres wsparcia rodziny. Podstawą takiego systemu jest odpowiednio funkcjonująca infrastruktura socjalna oraz będąca w dyspozycji specjalistyczna kadra.		
Zadanie	Odbiorcy	Działanie	Podmiot odpowiedzialny
1. Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	- sprawcy przemocy	- wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za stworzenie programu - realizacja działania w oparciu o program K-E	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Wsparcie ofiar przemocy w ramach zespołów interdyscyplinarnych	- osoby pokrzywdzone	- powołanie zespołów interdyscyplinarnych - realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy	- Gminy - Zespoły Interdyscyplinarne działające na terenie gmin
3. Stworzenie spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób uwikłanych w przemoc	- podmioty udzielające wsparcia rodzinie w kryzysie	- wyznaczenie na poziomie każdej instytucji realizatora programu PP w R - cykliczne spotkania realizatorów i instytucji pomocowych z terenu powiatu w celu wypracowania	- dyrektorzy i kierownicy jednostek - wszyscy realizatorzy programu

		spójnych procedur działania i monitorowania	
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc hostelowych	- ofiary przemocy i ich otoczenie	- zawarcie porozumień gmin i powiatu w zakresie stworzenia miejsc hostelowych - udzielanie schronienia osobom w kryzysie	- Powiat oraz gminy
5. Bezpłatne poradnictwo psychologiczne i prawne	- osoby uwikłane w przemoc	- udzielanie porad	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
6. Wspieranie osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy na rzecz zwiększenia profesjonalizacji udzielanego wsparcia	- przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb pracujących na rzecz rodziny	- kierowanie wyznaczonych pracowników na szkolenia specjalistyczne - organizowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy i podniesienia umiejętności pracy z klientem	- dyrektorzy i kierownicy jednostek - dyrektorzy, kierownicy jednostek i wyznaczeni pracownicy ds. PPP w R
Podmioty uczestniczące	Jednostki samorządu powiatowego, gminnego, policja, komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacje pozarządowe, sąd, prokuratura, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, kościoły i związki wyznaniowe		
Źródła finansowania	Samorząd powiatu i samorząd gmin i ich jednostek organizacyjnych, fundusze unijne, budżet państwa.		
Wskaźniki osiągnięcia celu	Liczba osób biorących udział w spotkaniach, liczba spotkań, liczba pracowników przeszkolonych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, liczba osób korzystających z dostępnych form wsparcia osób zaangażowanych w przemoc, liczba miejsc hostelowych.		

Priorytet 2.	Podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej związanej z przemocą w rodzinie poprzez edukację społeczną i promocję działań wolnych od przemocy		
Opis i uzasadnienie priorytetu	Nowoczesna profilaktyka powinna dostarczyć odbiorcy nie tylko wiedzy ale również wyrobić pozytywne nawyki. Efekty takie wypracowuje się m.in. metodami aktywnymi, warsztatowymi. Ponadto niezwykle ważne jest upowszechnienie za pomocą nośników przekazu informacji o instytucjach, placówkach i innych miejscach, w których świadczona jest pomoc małżeństwom, młodzieży i innym osobom wymagającym wsparcia.		
Zadanie	Odbiorcy	Działanie	Podmiot odpowiedzialny
1.Upowszechnienie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie	-społeczność lokalna, podmioty zainteresowane wzmacnianiem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	- wydanie i dystrybucja informatora zawierającego wykaz adresowy podmiotów zajmujących się problemem przemocy domowej wraz z informacją o świadczonych formach wsparcia - stworzenie bazy internetowej podmiotów działających na rzecz osób dotkniętych przemocą dostępnej na stronach internetowych podmiotów zainteresowanych wzmacnianiem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy z terenu powiatu	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
2.Profilaktyka i edukacja	-społeczność lokalna, podmioty zainteresowane wzmacnianiem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	- kampanie w zakresie przeciwdziałania przemocy - współpraca z mediami w zakresie podniesienia poziomu wrażliwości na zjawisko przemocy w rodzinie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, podmioty zainteresowane wzmacnianiem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy

		- promowanie stylu życia i relacji społecznych w zakresie wzmacniania więzi rodzinnych - spotkania edukacyjno-informacyjne w szkołach w zakresie uświadomienia i uwrażliwienia młodego pokolenia na problemy przemocy	
3.Utworzenie ponadresortowego systemu informacji o skali problemu	społeczność lokalna, podmioty zainteresowane wzmacnianiem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	- gromadzenie i diagnoza danych o skali przemocy	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jednostki i instytucje udzielające wsparcia osobom zaangażowanym w przemoc w rodzinie
Podmioty uczestniczące	Jednostki samorządu powiatowego, gminnego, policja, komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacje pozarządowe, sąd, prokuratura, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, kościoły i związki wyznaniowe		
Źródła finansowania	Samorząd powiatu i samorządu gmin i ich jednostek organizacyjnych, fundusze unijne, budżet państwa.		
Wskaźniki osiągnięcia celu	Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi, liczba spotkań edukacyjnych, liczba wydanych informatorów, liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz przeciwdziałania przemocy oraz pozytywnego wizerunku rodziny.		

W 2011 roku nie przewiduje się środków finansowych na realizację działań z budżetu powiatu z uwagi na fakt, iż większość działań realizowana będzie w ramach obowiązków służbowych.

HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE ZGIERSKIM W LATACH 2011 – 2015

Priorytet 1. Rozszerzenie oferty form pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie						
Zadanie	Działanie	2011	2012	2013	2014	2015
1. Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.	Wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za stworzenie programu.					
	Realizacja działania w oparciu o program K-E.					
2. Wsparcie ofiar przemocy w ramach zespołów interdyscyplinarnych.	Powołanie zespołów interdyscyplinarnych.					
	Realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy.					
3. Stworzenie spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób uwięzionych w przemoc.	Wyznaczenie na poziomie każdej instytucji realizatora programu PPP w R					
	Cykliczne spotkania realizatorów i instytucji pomocowych z terenu powiatu w celu wypracowania spójnych procedur działania i monitorowania.					
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc hostelowych.	Zawarcie porozumień gmin i powiatu w zakresie stworzenia miejsc hostelowych					
	Udzielanie schronienia osobom w kryzysie.					
5. Bezpłatne poradnictwo psychologiczne i prawne	Udzielanie porad.					
6. Wspieranie osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy na rzecz zwiększenia profesjonalizacji udzielanego wsparcia.	Kierowanie wyznaczonych pracowników na szkolenia specjalistyczne.					
	Organizowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy i podniesienia umiejętności pracy z klientem.					

W przypadku pozyskania z budżetu państwa środków finansowych na Zadanie 1 Priorytetu 1 rozpoczęcie realizacji działań nastąpi w 2011 roku.

Priorytet 2. Podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej związanej z przemocą w rodzinie poprzez edukację społeczną i promocję działań wolnych od przemocy						
Zadanie	Działanie	2011	2012	2013	2014	2015
1.Upowszechnienie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie.	Wydanie i dystrybucja informatora zawierającego wykaz adresowy podmiotów zajmujących się problemem przemocy domowej wraz z informacją o świadczonych formach wsparcia.					
	Stworzenie i aktualizowanie bazy internetowej podmiotów działających na rzecz osób dotkniętych przemocą dostępnej na stronach internetowych podmiotów zainteresowanych wzmacnianiem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy z terenu powiatu					
2.Profilaktyka i edukacja	Kampanie w zakresie przeciwdziałania przemocy.					
	Współpraca z mediami w zakresie podniesienia poziomu wrażliwości na zjawisko przemocy w rodzinie.					
	Promowanie stylu życia i relacji społecznych w zakresie wzmacniania więzi rodzinnych.					
	Spotkania edukacyjno- informacyjne w szkołach w zakresie uświadamienia i uwrażliwienia młodego pokolenia na problemy przemocy.					
3.Utworzenie ponadresortowego systemu informacji o skali problemu.	Gromadzenie i diagnoza danych o skali przemocy.					

Przewidywane efekty realizacji Programu:

- zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie,
- wzrost profesjonalizacji osób zawodowo wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie,
- spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie,
- usprawnienie systemu pomocy rodzinie w kryzysie,
- niwelowanie skutków przemocy w rodzinie.

Monitorowanie

Ocenę realizacji poszczególnych działań programu zgodnie z przyjętym harmonogramem a także stopnia realizacji pod kątem wykonania mierników w roku kalendarzowym dokonywać będzie Rada Powiatu po przedłożeniu stosownego rocznego sprawozdania przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, który pełnić będzie także funkcję Koordynatora Programu.

V Podsumowanie

Od pewnego czasu w pomaganiu ofiarom przemocy domowej angażuje się coraz więcej osób: wolontariuszy i profesjonalistów. Pomaganie pokrzywdzonym w wyniku domowych form przemocy wpisuje się także w działania szeregu organizacji pozarządowych i specjalistycznych instytucji. Zajmowanie się przemocą, w tym tą dotyczącą „ogniska domowego”, wymaga zarówno wnikliwego rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej troski i rozważań w trakcie interwencji.

Dużym wyzwaniem jest odmienienie świadomości społecznej, uwrażliwienie na przejawy krzywdy, utrwalenie nawyku reagowania na działania agresywne.

Do pomocy ofiarom jak i sprawcom przemocy niezbędne są skorelowane działania prawne, psychologiczne, socjalne i medyczne. Odpowiednia współpraca takich ludzi jak: policjant, pracownik socjalny, pedagog, psycholog, lekarz rodzinny, kurator może niewątpliwie przyczynić się do poprawy losu znacznej populacji mieszkańców powiatu zgierskiego.

WYKAZ INSTYTUCJI I ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OFIAR PRZEMOCY   Załącznik 1
W RODZINIE NA TERENIE POWIATU ZGIERSKIEGO

MIASTO ZGIERZ	
Instytucja	Adres
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	95-100 Zgierz, ul. Sadowa 6a
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	95-100 Zgierz, ul. Długa 56
Świetlica Środowiskowa „Wesoła gromadka” przy Szkole Podst. Nr 1	95-100 Zgierz, ul. Piłsudskiego
Świetlica Środowiskowa przy Szkole Podst. Nr 11	95-100 Zgierz, ul. Dubois 26
Świetlica Środowiskowa przy parafii MBDR	95-100 Zgierz, ul. M. Skłodowskiej-Curie 5
Świetlica Środowiskowa „Przystań”	95-100 Zgierz, ul. Narutowicza 10
Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie „Szansa”	95-100 Zgierz, ul. Rembowskiego 3 95-100 Zgierz, ul. Leśmiana 1
Ośrodek Wspierania Rodziny	95-100 Zgierz, ul. Barlickiego 2
Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna	95-100 Zgierz, ul. Barlickiego 2
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95-100 Zgierz, ul. J. Pawła II 16
Stowarzyszenie Abstynentów „Stop”	95-100 Zgierz, ul. 3 Maja 69A
Poradnia Leczenia Uzależnień i Dzienny Oddział Leczenia Uzależnień	95-100 Zgierz, ul. Parzęczewska 35
Sąd Rejonowy	95-100 Zgierz, ul. Sokołowska 2
Prokuratura Rejonowa	95-100 Zgierz, ul. Łódzka 20
Grupa AA „Marysieńka”	95-100 Zgierz, ul. 3 Maja 69 A
Grupa AA „u Marcina”	95-100 Zgierz, ul. Spacerowa 2
Grupa AA „Jolanta”	95-100 Zgierz, ul. Parzęczewska 35
Grupa AA „Pomocna Dłoń”	95-100 Zgierz, ul. Cezaka 12
Grupa AA	95-100 Zgierz, ul. M. Skłodowskiej-Curie 5
Liga Kobiet Polskich	95-100 Zgierz, ul. J. Pawła II 19

GMINA ZGIERZ	
Instytucja	Adres
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	95-100 Zgierz, ul. Łęczycka 4
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95-100 Zgierz, ul. Łęczycka 4
Punkt Konsultacyjny	95-001 Biała, Kościelna 3

MIASTO OZORKÓW	
Instytucja	Adres
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	95-035 Ozorków, u. Nowe Miasto 14
Miejski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień	95-035 Ozorków, ul. Konstytucji 3 Maja 86
Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	95-035 Ozorków, ul. Konstytucji 3 Maja 86
Komisariat Policji	95-035 Ozorków, ul. Wyszyńskiego 7
Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna	95-035 Ozorków, Lotnicza 1
Poradnia Leczenia Uzależnień	95-035 Ozorków, ul. St. Wigury 1
Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95-035 Ozorków, ul. St. Wigury 1
Stowarzyszenie Abstynentów Klubu „ AKWARIUM”	95-035 Ozorków, ul. Stypułkowskiego 1
Klub Abstynenta „ ULGA W CIERPIENIU”	95-035 Ozorków, ul. Adamówek 4/6 na terenie Kościoła NMP Królowej Polski
Ośrodek Pomocy „ Wzajemnie Potrzebni” MONAR-MARKOT	95-035 Ozorków, ul. F. Żwirki 1a

**WYKAZ INSTYTUCJI I ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE NA TERENIE POWIATU ZGIERSKIEGO**

Załącznik 1

GMINA OZORKÓW	
Instytucja	Adres
Ośrodek Pomocy Społecznej	95-035 Ozorków, ul. St. Wigury 14
Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95-035 Ozorków, ul. St. Wigury 14
Punkt Konsultacyjny	95-035 Leśmierz 23/27

MIASTO GŁÓWNO	
Instytucja	Adres
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	95-015 Głowno, ul. Sikorskiego 3
Komisariat Policji	95-015 Głowno, ul. Sikorskiego 3
Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna	95-015 Głowno, ul. Kopernika 26a
Przychodnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia	95-015 Głowno, ul. Żeromskiego 4
Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Główna	95-015 Głowno, ul. Sikorskiego 3

GMINA GŁÓWNO	
Instytucja	Adres
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	95-015 Głowno, ul. Kilińskiego 2
Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95-015 Głowno, ul. Kilińskiego 2

MIASTO I GMINA ALEKSANDRÓW Ł	
Instytucje	Adres
Ośrodek Pomocy Społecznej	95-070 Aleksandrów Ł, ul. Piotrkowska 4/6
Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna	95-070 Aleksandrów Ł, ul. Warszawska 10/12
Abstynencki Klub Samopomocy „Raj”	95-070 Aleksandrów Ł, ul. M. Skłodowskiej- Curie 1
Liga Kobiet Polskich – Koło Terenowe	95-070 Aleksandrów Ł, ul. Listopada 3
Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95- 070 Aleksandrów Ł., ul. Warszawska 10
Centrum Pomocy Rodzinie i Usług Socjalnych	95- 070 Aleksandrów Ł., ul. Warszawska 10
Komisariat Policji	95-070 Aleksandrów Łódzki ul. Piotrkowska 10/12

MIASTO I GMINA STRYKÓW	
Instytucje	Adres
Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	95-010 Stryków, ul. Kościuszki 29
Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy	95-010 Stryków, ul. Emilii Plater 5
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	95-010 Stryków, Kościuszki 31
Komisariat Policji	95-010 Stryków, ul. Grunwaldzka 5

GMINA PARZĘCZEW	
Instytucje	Adres
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	95-045 Parzęczew, ul. Południowa 1a